

עיתון ה'השיבה
גבעת חיים

עלול פנים

יום ר. א' אייר תשל"ג. 24 מאי 1963 עלון מס' 1/122

יום ליום ישוה פנלפי עללים

קמלים רבים עמקו.

הותקו על מצחיה.

בני ובנותי רבו כזלזלים

לאפן פוריה.

(מתוך "גיתית" - אנדה עמיר)

עבודת חרות

חברה ולימודים

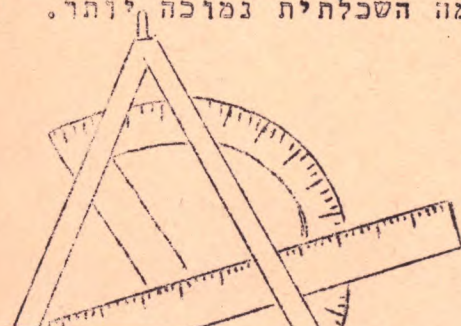
=====

"... זכורך בשנויים קיצוניים במערכת חינוכנו ... מתחייב הוא גם מהשנויים שחלו בקבוץ עצמו. שנויים אלה מצאו את בטוים בסגנון ובהשקפה כאחת. (מונ"ל אלון, קבוץ "הזורע", מתוך "צרוור אגרות לחינוך המשותף").

הקבוץ מתלבט עכשיו בבעיות חינוך ועדין לא נמצאה הדרך הטובה שתשרת את צרכי הקבוץ ותענה גם על צרכי המאה ה-20. עלינו להפריד איפוא בין בעיות הקשורות ישירות למצבו הנוכחי של ביה"ס לבין בעיות ארוכות טווח. עלינו לברר מה הם הגורמים שהביאו אותנו לחוסר יחס ללימודים, לחוסר משמעת, להתדפפת עבודה על הלימודים, ולתופעות שליליות בכיתה.

השאלה העקרונית היא: מדוע אנחנו לומדים?
 רבים מאתנו חושבים שמטרת הלימוד היא להקנות ידע וחינוך להשקפה מסוימת ולדרך חיים השונה מכל דרך אחרת הידועה בעולם. אחרים רואים בחינוך י"ב כיתות מתן מינימום של השכלה על מנת לחת בסיס להמשך הלימוד לאחר י"ב. חלק מאתנו שם את הדגש על השגת ידע חקלאי והשקפת עולם בלבד.
 יהודה חלק על השגתנו וטען שמגמת הלימוד אינה רק הקניית ידע והשקפה אלא העלאת האדם, ומי שמכיר את חוג הנוער, טען, יבין למה התכוון.
 מסתבר שהנוהג לדבר על לימודים מתוך הכרה לא עזר עד כה והכרח הוא להשליט גם בביה"ס הקבוצי משטר של משמעת, של ציונים, עם איומים על הוצאת תלמידים מפריעים לחקופת זמן ממושכת מהלימודים. גורלו של בן הקבוץ לא נקבע על ידי סיום מוצלח של י"ב כיתות או על ידי בזבוז י"ב שנות לימוד, כי גם כך וגם כך הוא יהיה חבר קבוץ והוא יכול להיות חבר קבוץ טוב גם אם לא היה תלמיד מצטיין.
 החינוך הקבוצי נכשל איפוא בלימוד מתוך הכרה, שזה נחוץ וזה חיובי. כאן קיים הגורם של סביבה מחנכת: אילו היה יחס במשק ללימודים כמו לעבודה (יחס של חשיבות וחומרה) היו פני הדברים אחרים.
 כפי שמציין מוני אלון בדבריו, "יש הזדהות, אבל זו הזדהות עיפה המקבלת דברים ושאינה בה להט ואף לא רוח הקרב והתוקפנות הבריאה של אדם צעיר, המזדהה עם רעיון", וכך נוצר הפרדוקס של "נאה דורש ואינו מקיים". אנו מבינים יפה את הנדרש מאתנו בכל תחום ואת חובתנו, אך כשהדבר נוגע ללימודים נוצר הפער בין ידיעת החובה ובין בצוע חובת הלימודים.

משום מה מושרשת אצל קבים (גם אצל החברים המבוגרים) הדעה שהעבודה בענפי המשק בדרך כלל אינה מצריכה רמת אינטליגנציה גבוהה במיוחד, והחליט החברתיים והתרבותיים יכולים להתקיים גם על הבסיס של רמת השכלתית נמוכה יותר. ניתוח המקור והחשובה לתפיסות מוטעות אלו, מצויים במאמרו של עובד מבית-קשת שנתפרסם ב"בקבוץ" (פברואר 1963) "השכלה גבוהה ומשמעותה":
 מטרתה של ההשכלה הגבוהה שלנו היא: חיזוק ההלכה והמעשה של הקבוץ באמצעות הכלים המדעיים החדשים העומדים לרשותנו. עובד ציין שמטרה זו רחוקה מדי.

אח הביעותיו, או, כפי שהציג זאת בדבריו ראובן שפירא (מסמר העמק) "הנסיך
 לימוד אותנו כי אחת הבעיות המכריעות שיש למצוא להם פתרון, היא עובדת השוני
 וההבדלים האינדיבידואליים הקיימים בגיל הנקשרים."
 בטרם נביא סיכום הדעות שהושמעו, עלינו להדגיש שהויכוח הצטמצם רק בתחום
 של חיוב ושלילה ביחס לבי"ס איזורי, וגם ויכוח זה לא היה כולל וממצה. לא
 נגענו עדין בבעיות אחרות המתיחסות לבירור והארה של המצב בביה"ס המקומי
 והדרכים בהן ניתן להתגבר על הבעיות שלו.

מסתמנות בבירור שתי עמדות ביחס להקמת בי"ס איזורי - השוללת והמחליבת -
 עמדות אלו אינן סיכום, אלא נסיון ראשון ליצירת מוקדי ויכוח.
 מובן ששיטת הסלקציה כפי שהיא נהוגה בעיר נפסלה, אך מצד שני הועלתה
 הדעה בדבר תלמידים שאינם יכולים להשתלב בלימודים רגילים, אותם יש לשלוח
 למגמות טכניות או חקלאיות; מאידך, אלה שאינם רוצים, מסיבות שונות, ללמוד -
 אלה חייבים לעבוד.

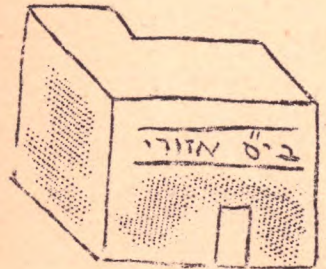
מחייבי ביה"ס האיזורי מכירים בתופעות שליליות המתלוות בהכרח למסגרת
 זו: אי-המצאות במסך, חוסר יכולת להתחשב בבעיות ספציפיות של כל משק כגון
 גיוסי חירום, עבודה וכד'. מצד שני, בי"ס איזורי מאפשר יצירת מגמות שונות,
 ביניהן חקלאיות ומקצועיות, פרט למגמות במקצועות העיוניים. מספר רב יותר
 של תלמידים מתדרבן ללימודים; בפרט כשבית הספר מיועד ללימודים בעיקרו, היחס
 אליהם חיובי יותר. אין זה מחויב המציאות שתיווצר הפרדה בין חיי חברה
 ולימודים, כיוון שהערכים המיוחדים לחיי החברה צריכים להתגשם גם בלימודים,
 ולהיפך - לימודים וחברה קשורים זה בזה קשר גומלין.

ביה"ס האיזורי אינו מחייב ניתוק מן המסך, כיוון שהתלמידים חוזרים
 יום-יום אליו, שלא כמו במוסד של השומר הצעיר שלעתים חוזר התלמיד למסך רק
 פעם בשבוע. יתר על כן, גם בבי"ס איזורי נמצא התלמיד בחברה קבוצית. הרחבת
 המסגרת מאפשרת יצירת צוות מורים ומחנכים טוב יותר וכיתות מרובות שתענינה
 לצרכיו של התלמיד.

אמנם הועלתה שאלה תאורטית, האם בי"ס איזורי צריך להיות בנוי רק ממסך
 הקבוצי המאוחד או משלש התנועות הקבוציות, אך לא נתבהרה עמדה כלשהי לגבי
 בעיה זו.

השוללים את ביה"ס האיזורי גלשו בנימוקיהם למישור המעשי, הכלכלי והטכני
 במקום לאחוז בנימוקים עקרוניים. הושמעו טענות כגון: מסך כגבנית-היים אינו
 יכול להחזיק במבנים ובציוד כפול; הקושי והמאמץ הפיזי הכרוכים בנסיעה יום-
 יומית, ההפרעה למהלך העבודה הסדיר, וכד'. אנו מדגישים כי השלילה בעיקרה
 לא התבססה על נימוקים עקרוניים הקשורים בבעיות חינוכיות, ומובן שגם על כך
 יש להגיב בהמשך הדיון.

אחת הטענות העקרוניות השוללת בי"ס
 איזורי התבססה על ההנחה שתלמיד יימדד
 ויזכר רק לפי מידת ההצלחה או הכשלון
 בלימודיו. לעומת זאת, ילד שגדל ולמד
 במסך שנים עם בני כיתתו במקום יסובו -
 מעמדו לא תלוי רק בלימודיו, ניתנת לו
 אפשרות להתגלות בתחומים אחרים ולא רק
 מזוית ראייה לימודית.

משמעת פנימית מתוך הכרה מתבטאת בזכות הכיתה להוציא גורם מפריע, לטפל בתופעות חברתיות ולימודיות שליליות, לדרוש שנוי שעה שהמצב הקיים אומר דרשני, ולפעול בהתאם להחלטתה של החברה.

מצד שני, כתגובה לדעה הגורסת משמעת פנימית, יש הטוענים כי לכיתה אין מספיק ענין, הכרה ומרות על מנת ללמוד. מנסיוננו מסתבר שלא הגענו למצב בו תלמידים לומדים מתוך הכרה ולא פיתחנו מרות חברתית פוסקת בענייני משמעת. השאלה, מתי רוכשים הכרה ובגרות פנימית (הפעם בקשר ללימודים)? אנו מביעים למסקנה שבגיל הנעורים אינו בשל עדין ואינו מסוגל לפתח הכרה פנימית. מצד שני אנו יודעים שההורים בגילנו פעלו וחיו כמבוגרים לכל דבר, שעה שעזבו מאחוריהם את ביתם, באו לארץ והקימו את הקבוץ. מסימה מעין זו ודאי שדורשת בגרות ומשמעת פנימית מרובה.

אם כן, מדוע אנו איננו מסוגלים לכך? ניסו לענות על בעיה זו על ידי מציאת דרך ביניים הטוענת לצורך בשיטה עקרונית מבוססת החייבת להסען על המשמעת הפנימית של התלמיד.

(ב) בחינות, ציונים ותעודות. הדעה הקיצונית (אצל מיעוט קטן) היא שכל אחד צריך ללמוד מה שהוא רוצה ולא ללמוד מה שאינו רוצה. מן הצד שכנגד יש המחייבים באופן מוחלט בחינות, ציונים ותעודות. הללו אינם מזהים כפיה עם תעודה. הם רואים בתעודה את הפתרון - היא חייבת לשמש גורם מדרבן סאליו יטאפו התלמידים.

ידוע שבעיר נהוגים ציונים ותעודות. על התלמידים להיות מוכנים היטב לכל שיעור, לזכור את כל החומר בעל פה. זוהי עבודת שינון אך לפעמים טוב גם זה מאשר לא כלום. אין ספק שבכמה שטחים יש לתעודה ערך רב, באנגלית למשל, מקצוע שאינו נלמד בלי השינון, ובריאליסטיקה. במקצועות אלה ישנו פער גדול בין הרמה בקבוץ והרמה בעיר. לעומת זאת, במקצועות ההומניסטיים הרמה בקבוץ גבוהה יותר, כיון שהמגמה שונה: הלימוד מוסב על ניתוח תהליכים על בסיס המאורעות. רק מבחינת אוצר ידיעות עולה התלמיד בעיר על עמיתו בקבוץ.

לחלק מאתנו יש רושם שאם תכנס השיטה הנהוגה בעיר, תכנס לקבוץ גם השיטה של "המטרה מקדשת את האמצעים". לכך אין רוצים לחנך את בן הקבוץ ואותם תלמידים המתנגדים לשיטה העירונית טוענים שהכיתה צריכה ללמוד מתוך רצון לדעת ולא מתוך כפיה ושעבוד לציונים. השאלה, איך להביא כיתה למצב כזה? נסכם איפוא את העמדות השונות ביחס לציונים, בחינות ותעודות:

- 1) מיעוט הסוען לחופש מוחלט של תלמיד בבחירת מקצועות הלימוד.
- 2) מחייבים באופן מוחלט תעודה
- 3) מחייבים תעודה וציונים בהסתגלות מסוימת
- 4) שוללים באופן מוחלט את שיטת הציונים והתעודות ומאמינים בלימוד מתוך רצון.

שאלה שהוצגה על ידי יהודה הייתה: האם צריך להיות בקבוץ שינון תיכון לכלם, או שינון סלקטיבי? מהו המדד לשינון סלקטיבי, הרצון או היכולת? באיזו מידה ניתן איפוא להביא לידי מכנה משותף רצונות של כיתה בת 30 ילד, האם אפשר למלא את שאיפותיו של כל ילד בבי"ס מקומי? או ניתן לפתור זאת רק באמצעות בי"ס איזורי?

טענת רבים לדבריו של יהודה היא שקבוץ כגבעת-חיים אינו יכול לספק את מלוא הצרכים והשאלה היא באיזו צורה ניתן להגיע לכל פרט ולמלא במידת האפשר

הועלתה שאלת אי-היציבות של המגע החברתי (שבראיה אחרת אפשר לראותה גם כגיוון המגע החברתי). בשעות הלימודים חברה אחת, בערב חברה אחרת, שלש שנות לימוד מחוץ למשק וטרות צבאי - כל אלה עלולים להביא לניתוק מן המשק ולתוצאות חמורות.

היו שטענו כי החינוך הקבוצי נתון כלו בתוך החוויה של המשק ובבי"ס איזורי יעלם הגורם החינוכי כיוון שהוא יהפך למקום לימוד בלבד ולא לגורם מהנך. כנגד זה טענו שהקבוצ אינו מפריד בין חינוך ולימודים וגם בבי"ס איזורי מחנכים אותנו לדרך הקבוצ ואנו מצויים בחברת בני קבוצים.

יש הרואים בבי"ס איזורי גורם מפריד בין תלמיד למחנך כיוון שהמחנך הוא ממשק אחר ואינו מכיר את התלמיד מילדות. הוא עלול לההפך לדמות מתווכת בלבד בבירורים שבין תלמיד למנהל. אך שוב הושמעה הדעה שמחנך בקבוצ (בכל קבוצ) יודע היטב שתפקידו אינו ללמד בלבד. יתר על כן, גם בבי"ס בגבעה-חיים המחנך לא הפך להיות כומר ודוי או ידיד אישי קרוב במיוחד לרבים מאתנו.

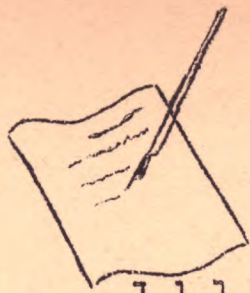
"... ואם ברצוננו לחנך על ידי מסגרת זו (החינוך המשותף) אל צורת החיים הקבוצית, מן ההכרח כי נשתף את החניכים עצמם במאבק על גיבוש החיים האלה." (ראובן שפירא, משמר העמק, מתוך "צורר אגרות לחינוך המשותף").

סיומו של הפרק הזה אינו אלא התחלה מרובת שאלות ובעיות. כוונתנו בהבאת הדברים בעלון, לעורר את החבר'ה לתגובה, לחדול מאדישות ביחס לבעיות הקטורות בנו, להפעיל את מחשבתנו הרדומה (או העצלה) ליתר ערנות ונכונות בהתמודדות עם בעיות שלפותרונן הקרוב יש ערך מכריע בעיצוב אופי חברתנו.

אין זה מן ההכרח לחשוב רק במסגרת המחייבת של שיחות חברה, וצויי שכל אחד מאתנו יגיב ויעורר שאלות נוספות או ינסה לענות על אלה שאנו מעלים כאן.

כפי שכבר נאמר "מטרתה של ההשכלה הגבוהה שלנו היא: חיזוק ההלכה והמעשה של הקבוצ באמצעות הכלים המדעיים החדשים העומדים לרשותנו". שאלה חשובה זו עדין לא הועלתה לדין וכן השאלה, מה תפקידו של ביה"ס כגוף חינוכי לימודי המכשיר את אנשי הקבוצ לעתיד. מהו ערכה של דעת הקהל (של חברת הילדים ו והמבוגרים כאחד) בקביעת יחסנו ללימודים בפרט, ולחינוך בכלל. מה עלינו לדרוש מעצמנו ביחסנו לביה"ס וללימודים, מה ניתן לעשות במסגרות לימודיות שונות (כגון בי"ס מקומי) ע"מ לשפר את יחסנו ללימודים וע"מ להעלות את רמתם? "מהות המפעל החינוכי שלנו טבועה באחדות הגורמים המחנכים" (עבודדה, חברה ולימודים). מה בידנו לעשות אם כן ע"מ להגשים הלכה למעשה את עקרונן אחדות הגורמים המחנכים? במלים אחרות, כיצד לשנות יחסנו ללימודים, את התנהגותנו בכיתה, ולהביאם לידי אותו יחס שיש לנו לעבודה ולידי אותה צורת התנהגות כפי שהיא מתגלה בחיי חברה?

מאמר זה מבוסס על פרוטוקולים של שיחות חברה ועל קטעי חיבורים שנכתבו בכיתות ט', י', י"א.

מגרת נהחחחחחח

מ כ ת ב מ פ ר ו ד

איך איגן נאטאויק
"אויסגאנג"

רב שלומות לכלם!

הגענו בשלום, לאחר נסיעת יסורים

במכוננית גוצה וצרת מוחניים כשכל אבר
מגופנו מונח כאבן שאין לה הופכין
ומתאבן לו בשלוח.

התמקמנו בשני צריפים - בצריף

אחד כל הבנים מחוץ לארבעה הגרים בנפרד -
ובצריף שני כל הבנות מלבד שבע הגרות
בנפרד.

המשק מלא בהונגרים בעלי

מבטא מהונגר מקורי ביותר. רבים היו
אצלנו במשק בימים הטובים ההם, וכעת
יודעים הם את כל הרכילות שלנו (חנן
כהן ושמהה הקט מבקרים פה לעתים קרובות).

אנו עוזרים למטעים להידלדל - עבודתנו היא דילול, דילול, ועוד פעם

דילול. את האפרסקים גמרנו, וכעת התחלנו לדלדל את תפוחי העץ. הבנים חסרי
סבלנות בכל הנוגע לדילול והם עובדים בעבודות גבריות יותר, כגון: חציר,
דיסקוס, רחיצת כלים... ודילול.

אנו טובלים בנוף מרהיב עין ומקנאים בפרודים על זכותם זו. אחר

הצהרים אנו יוצאים לטיולים ולועטים את הנוף בפה ובעיניים - והתאבון אינו
סר.

מבחינה חברתית - מתחילים ניצנים של גיבוש. כל ערב (מלבד כמה

ערבים משעממים) מתאספים שני המונים, שצריפיהם מרוחקים זה מזה, לערב הווי
מסביב לסוכריות טופי, נפלות וקפה.

האטרקציה של העזרה - הוא יצור פיקנטו העומד לו בגלוי בכביש הנכנס

למשק, והוא - הקיוסק. ייצור זה משמש

למיליונרים שבנו הזדמנות נעימה להרגיש

בהעלמם של הפונטיים בין הידים.

החברה פה רעבים ומלאי תאבון וברוך

השם יש מה לאכול. השלחנות העמוסים

והמסודרים להפליא, מעוררים את התאבון

ומגבירים את ההרגשה הטובה.

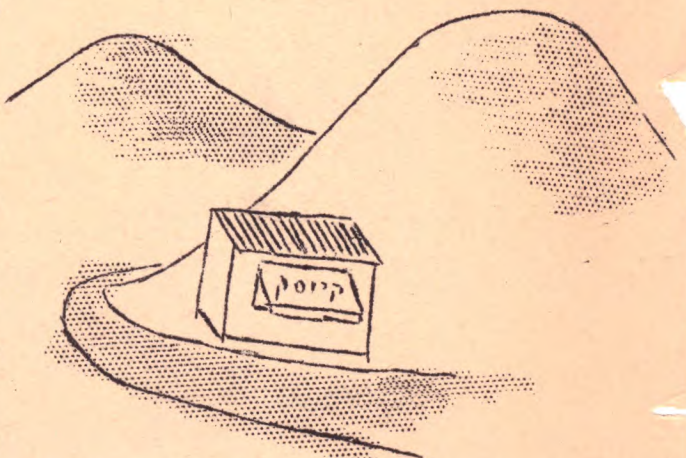
היחס לו אנו זוכים הוא יחס מלבב

ודואג, וכן מקבלים אנו את מלוא העזרה

במלוי זממנו החפשי ובארגונם של הטיולים.

בקיצור, השבועיים האלה חשובים הן

בהשגת המטרה - שהיא עזרה בעבודה - והן

ר א י ו ן ע ם ע ו ב ד י מ ס ק ב י ה ' ס

כתבנו הנודד סבב הפעם בין עובדי מסק ביה'ס. הסאלות שנשאלו הן:
לסם מה נחוץ מסק ביה'ס? מהו תפקידו החינוכי? הנקודות השליליות בו, והצעות
לתיקונים ושיפורים; ומהו תפקידו של האדם המבוגר במסק ביה'ס.
ענתה ליילי:

אתם שואלים על תפקידי האדם המבוגר במסק ביה'ס. במסק ילדים כשלנו,
שהוא אינו מסק לימודי, ז.א. אין קשר בינו ובין לימודי החקלאות השיטתיים,
הייתי מנסה, לאור הנסיון של כמה חדשים, להגדיר את התפקיד כך:

(א) להיות המקשר בין הילדים ובין מוסדות המסק בענייני אספקה, תיקונים וכך
ויחד עם זה לשמור, ככל האפשר, על קשר ישיר בין הילדים האחראיים ובין
בעלי המקצוע לסם קבלת הדרכה מקצועית ישירה.

(ב) לדאוג לבצוע יפה של העבודות, לעמוד נגד הסד הגרוע של ה"לעשות מהר",
"להספיק", "לגמור" - זה האחרון, ה"לגמור", הוא דוקא לא בעיה אצלנו,
הרי ממילא לא גומרים אף פעם בזמן, לא כן? אולם שתהיה סבלנו אחרי קציר
מיגע גם לאסוף את הירק נקי; לבדוק עוד פעם ועוד פעם אם יש מים לכל
העופות והבהמות, להקדיש לתיקון את הזמן הדרוש בכדי שיהיה חזק ויעיל,
למצוא את כל השיריים במטבח ולא רק את מה שעומד מתחת לאף; לאסוף שקים
וארגזים ריקים - על כל אלה צריך לעבוד.

וכאן נשאלת השאלה אם יש למבוגר קצת השפעה או אם מקבלים את הערותיו
כנדנד הנכנס באוזן אחת ויוצא בשניה ...

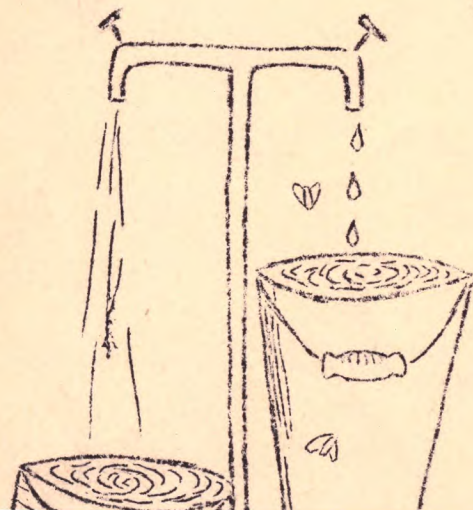
(ג) דבר נוסף הדרוש מאד מן המבוגר הוא להיות חצרון: לסלק גרוטאות, להקים
מבנים ובעיקר חצרות טובים מתוך גרוטאות המסק המצויים בשפע, לשנות
אינסטלציה למען יעול ונוחיות העבודה - ולזה צריך "בעל מלאכה" ולא אשה ז...

(ד) אני כשלעצמי נסיתי קצת לפתח בכיוון "צמחוני" - הנבטנו זרעי הדורים
ואבוקדות, קבלנו קצת כנות של תפוחים, שתלנו תות שדה - הכל נבט והתפתח
עד ש... באו פעם אחת האוזנים, ופעם שניה הגדיים, וסעדו את לבם. ברור
שבלי גידור הגון ולא "חובבני" כשלנו אין אפשרות רצינית לכך. אבל
בעיות המסק שייכות ליומן ולא ל"עלומים".

ליילי

פנינה:

העבודה במסק ביה'ס היא אחת מן העבודות היחידות הנותנות לילד להיות
עצמאי, ללא הסתמכות על האדם המבוגר המפקח עליו. ישנן תקופות כמו בהמלטה
ובהרבעה, שניתן בהן במיוחד סיפוק לעובד
מתוך עבודתו, וגם לשאר הילדים מכיתות שונות
הנוהרים למסק בהמוניהם.

כשאתה עוזר לעז בהמלטה, לא רק שזה
מענין, אלא גם מלמד מאד, לפעמים יותר
מישיבה בכיתה וקבלת החומר מפי המורה.

מצב המסק אינו מעודד ואין אנו הושבים
שהוא יעמוד על רגליו זמן רב. מפעם לפעם
הוא כמעט נופל בגלל הריבים שביננו ובין
עובדי המספוא ועוד קטנות כאלה.
"המספויניקים" אינם רוצים לספק לנו את
הירק הדרוש לנו, והירק הוא המאכל העיקרי
לעזים.

חברי המסק אינם חיים בתוכנו, אינם
יודעים את הקסיים, ולכן מכבידים עלינו
יותר, דבר המביא לדעתי לפעמים לחוסר

בעיה שניה הוא המראה העלוב של המשק. לדעתי, כדאי היה לפרקו לגמרי ולבנותו מחדש עם מבנים ומתקנים חדשים.

עלי:

משק ביה"ס צריך להיות פינה אשר בה יכולים ילדים מגיל ביה"ס, מעל לכיתה ה', ללמוד לטפל ולשאת באחריות של החזקת בעלי חיים וחלוקת טדה קטנה, וזאת ללא אחריות מבוגרים.

משק כזה יכול לשמש כאמצעי ללימוד חקלאות במידה מה, אך זאת רק אם ישנו אדם מבוגר, שתפקידו העיקרי יהיה לכנס את צוות הילדים העובדים, להדריך בעבודה ולתת הסברים מקצועיים.

המשק יכול להיות מקור חינוך לאהבת טבע ובעלי חי לאלה המתעניינים בכל ועובדים מתוך מסירות ואהבה. ענף זה נותן הזדמנות לבחון את היחס הרציני של ילד לנשיאת עול ועבודה מתוך רצון.

הדבר הפוגם בערכים אלה הוא היחס השלילי מצד מוסדות המשק שאננם מעוניינים כלל בהחזקת משק ילדים ולכן לא מסייעים בהחזקתו ושיפורו. המשק יכול היה להראות אחרת לו המוסדות היו מכירים בזכות קיומו, והשכבה הבוגרת הייתה גם היא רואה בו נכס משלה - משמע שבן משכבת הנוערים היה ממשיך לעבוד במשק הילדים - זה היה מבטיח את הטרקטור במקרה של צורך.

תנאי העבודה במשק הם גרועים, המבנים דעועים והבאת התערוכת, ירק ומים לכל החיות נעשית בבזבז זמן וכח וחומר, כשצריך לסחוב דליים מרחק רב, במקום שמיכל תערוכת יעמד ליד הלולים וברז מים יפתח ישר לשוקת. לפי כך הבעיה העיקרית היא שפור התנאים.

יש לזרוע חלקת אספסת עצמית, ובזאת מתכוונים לפתור את בעיית אספסת הירק ממקומות שונים במשק.

על הפרק עומדים עוד כמה שיפורים שיוכלו להתבצע רק אם תבוא עזרה מצד מוסדות המשק. העובדה שמשק ביה"ס ממשיך להתקיים על אף המטבר שעבר אותו בתחילת השנה, מחייבת אותנו להמשיך ולהתמיד בהחזקתו, וזכות גדולה לילי בזאת שהיא ממריצה ומעודדת אותנו לכך.

ומה בפי הצעירים?

השנה התחלנו לעבוד במשק בית הספר.

לפני כמה ימים החליפו את התיש. התיש החדש הוא עדין כדי רך וטובב. לגדי זה יש דבר מיוחד והוא הקרן האחת המזדקרת מעל ראשו.

היו המלטות רבות של עזים - ב- המלטות נולדו 23 גדיים וגדיות, והרוב נקבות. נולדה אפילו רביעה. העזים נותנות הרבה חלב, ואנו מחזיקים עגל קטן בשביל לשתות אותו. במשך הזמן גדלו הגדיים, הם כבר אוכלים ירק אבל עוד מתנפלים על דליי החלב.

יש גם שתי עגלות, שתיהן מתאומים (כנראה שלילי אוהבת תאומים ..)

יש במשק להקת אוזים, הן מטילות ואח ביציהן נותנים למזגבה. התבקעו הביצים והמשק מקבל מדי שבוע אוזים קטנטנים, והם גדלים מיום ליום. יחד עם הזקנות יש כבר כ-150 אוזים, ועוד הרבה ביצים במדגרה.

יש גם כמה בוברים וברוזים. יש גם חרנגולי הודו וחרנגולות. החרנגולות מטילות ביצים רבות - איסוף הביצים הייתה עבודתנו הראשונה במשק. את הביצים מוכרים למטבח ולפעמים גם לפועלים שכירים.

למשק יש סוסה ושמה נעמי. השנה היא המליטה סייח מתוק, אך הסייח לצערנו הגדול מת. זוהי כבר הפעם השניה שמת סייח. אבל עכשיו היא טוב בהריון.

ואחרונה אחרונה חביבה - מירה הכלבה - חבל שאף פעם אין לה גורים.

כשכל העופות והעזים מסתובבים בחצר אמנם זה מראה יפה אבל אין מקום לדרוך.

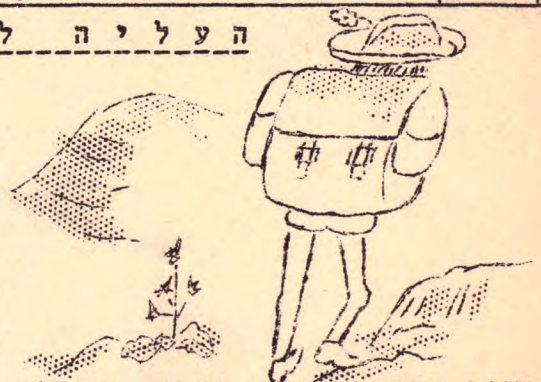
כיתה ו'

מתוך טיול כיתות ז' - ח' בגליל העליון

ה ע ל י ה ל ה ר - מ י ר ו ן

קרר! רוח קלה מנשבת ומקפיאה את
עצמותינו, ובכל זאת פשטנו את הבגדים
הארוכים כדי להקל על ההליכה.
אנחנו הולכים, רגלינו עוברות על
דרכים מגוונות מאד. אבנים גדולות שם,
קרחות אדמה רטובה, עשבים וקוצים. הנוף

הוא עשיר מאד ומראות הטבע נהדרים. העליה עוד לא ניכרת.
אנו ממש רצים, לא קשה כלל. השמש נחבאת בינות לעננים, רוח נושבת
והדרך היא על מיטור.

... מה זה? המימיה מתחילה להכביד! הנה לפנינו מתנשא ההר, ומאחורינו
בקעה גדולה. הרגלים מתחילות לכאוב. סו'ס יש מנוחה ואפשר לתת להן מנוח.
כדאי לשתות מים? לא! אומרים שאם שותים מים, צמאים אחר כך עוד יותר. אך
בכל זאת, אני מוכרחה לשתות. אבל אסור, כי זה מצמיא. מה לעשות? "הא, נעמי,
האם את שותה?" "לא!" "אז גם אני לא. באמת, למה לשתות? אחר כך מתיבש הגרון
וצמאים עוד יותר."

אנו קמים. השמש יוצאת מבין העננים ועתה נעשה חם. הזעה נוטפת טיפות
טיפות מעל בשרי. הו, הרגלים האלה, איזה מין אברים הן? הכל מכביד. המימיה
מלאה מים, המכנסיים התלויים על המתננים והשערות, אף הן מטרידות.
"נחום! כבר המון זמן הולכים, רוצים מנוחה, מסכים? לא? אתה אומר
שאנחנו מגיעים כבר לראש ההר? נחום, אל תהיה כזה, עשה מנוחה קצרה, באמת,
איזה מין המדריך?" ...
אנו עולים והריטונים נמשכים. אך הנה, כבר מגיעים לראש ההר, שם ודאי
נושבת רוח קרה.

הגענו! רוח לי סוף סוף. מותר לשתות מים? לא כדאי, בכל זאת אשתה.
עכסיו לא איכפת לי להיות צמאה. "נעמי, נכון שהעליה היתה קלה? במקום נחום
לא הייתי עושה אפילו הפסקה אחת. רגליך כואבות? שלי בכלל לא. זה משונה
ליכולות לכאוב הרגלים!"
הו! ממש קר כאן על ראש ההר. נעים להימצא פה ולההנות מן הנוף. הנה,
זזים בחזרה למטה. למה בכלל עלינו על ההר? סתם בזבוז זמן. צחוק. זה היה
נהדר.

יעל (ח')

ה א ש ן

לרוץ? מסוכן מדי. ללכת? קשה. אולי נתחלק בישיבה? חו'ח, סימן
מובהק של פחדנות ואי-יציבות. מה עושים? נותנים לרגלים לעשות את שלהם.
וזו התוצאה. כמעט צעדי ריצה - ונפילה, ואתה מוצא את עצמך סרוח במלא גופך
על הארץ. אך עדין לא נשמע כל בכי, להפך, דבר זה מביא לידי צחוק והתרוממות
הרוח.

(המלחן בעמוד הבא)

כך ירדנו במורד ממזלה אל התנור. הרגליים היו משופטות לכל אורכן ופה ושם בצבצו לקישוטן טיפות דם שנבעו מחריטות קטנות. מדי פעם היו ירדנו

ממשמות את המכנסיים מתוך צורך להעלים חור או שניים. נדמה לי שמתיאורי זה מתקבל הרושם שעמדנו במשימה קשה. אם כך, אינכם אלא טועים. היתה זו בסך הכל ירידה לא גדולה, אך גם בירידה קטנה אפשר למצוא חוויות בלתי נשכחות, ובעיקר שאת דרכנו ליוותה הצפייה הגדולה לחזות במפל הנהדר שכה הרבינו לשמוע עליו. כך גמענו את הדרך כשאנו מביטים מלמעלה למטה בנשימה קטועה.

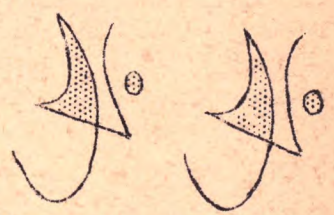
הרהרנו: חבל, היה דוקא נעים. אך מה נדבר הרבה על הדרך, כשאזנינו הקשובות קולטות שאון אדיר של מים מתנפצים? נעצרנו המומים. בתוך מבצר של סלעים, ניתך לו ארצה מפל אימים. עמדנו כבתוך מקלחת. המים ניתזו לכל עבר בלי רחמים. בהיות ראשינו במרומים, מקום השפכו של המפל, כמעט ונמצא בזפנו למטה, בתוך מערבולת המים. הרעש האדיר, מראה המים שברגע הראשון נדמה שהם באים מלמעלה מביין העננים ומזנקים קדימה כדי להציף ולצרפף למסע הסוהף שלהם, הקסימו אותנו. הם היו באים ובאים. בלי סוף מים. שוטפים ועוכרים לרגליך וממטיכים לאי-שם. הם אינם השים במביטים בהם ואינם מבינים את הרושם העצום שהם עושים על הצופים. כל המראה הזה נותן לך הרגשה שהנך הולך וקטן, ואתה כחלק אפסי בתוך הנוף הזה. ההרים המקיפים אותך, אף הם נעלמים ואומרים לדוחפך המימה, אך בהם לא איבדנו את אמזנו, נצמדנו אליהם בחזקה ובעת שהיה ראשנו כגלגל, היה הקיר לנו כרפואה.

לאחר שנשטפנו כמעה במימי המפל, זכינו לטהור הגוף במי גשם שהרטיבונו. אך מה זה גשם, האם יעצור בעד לכתנו הלאה? הרגליים היו ממשוכזת לצעוד בכיוון לכפר-גלעדי, כשאנו מטאירים מאחורי גבנו את הנדי ובלבגו הגאון, כיצד נוכל לבוא הביתה ולספר על... מה, להתחיל מחדש את הסיפור? לא רצוי לכם, ואף לא לי.

נעמי (ח')

X-X-X-X-X

ב י ק ו ר ב א מ ז

נסענו לביקורים במסקים ובישובים שונים בארץ. מטרתנו היתה להכיר אורח חיים אחר ומנהגים שונים במקצת משלנו, להכיר ישובים ומקומם בארצנו. נסענו, הקבוצה שלי, לגבעת-ברנר (זכונן הוא בי"ס איזורי לשלשה ישובים: אמץ, נחל-ראובן ואחיט"ב) ובקרנו במושב העולים אמץ. המשפחה בה התארחתי קבלה אותי יפה ויש להם תנאים לכך. נודע לי שהם היו חמט שנים ביגור ועם הפילוג עזבו. כנראה שזו משפחה חקלאית ועובדת זה שנים רבות.

הילדים בני המושב קבלו אותנו מאד יפה. הם מתארחים זה בבית זה.

חיי התרבות של המבוגרים נראו לי דלים במקצת. במסך כל זמן שהותי בבית המשפחה לא ראיתי שההורים יצאו מן הבית, מחוץ לרגל עבודתם. לעומת זאת, חיים הילדים יפה. הם מתאספים בקבוצות ועורכים מסיבות ספונטניות אך נחמדות. הם ערכו במוצאי שבת מסיבה קטנה בבית המשפחה המאוחדת. קודם שותחנו קצת, ולאחר מכן החילוננו לרקוד. להפתעתי הרבה וקדו מספר זעום של ויקודי עם והחלו לרקוד ויקודים סלונניים וויקודים "מודרניים". הערתי שאצלנו בקבוץ אוסרים לרקוד ויקודים אלה ורוקדים רק ויקודי עם, ומתוך אהבה. בלבי חשבתי: מי יתן וגל ויקודי העם יעצור בעד זרם ויקודים מודרניים. בסיכום - היה נעים מאד בישוב עולים זה וכדאי להתרבות ביקורים כאלה.

ספר ראות ואמנות

פונדק הרוחות / נתן אלתרמן.

מחזהו של נ. אלתרמן "פונדק הרוחות" עוסק בבעיות של האמן שאהבתו עומדת לו למכשול בדרך אל יעדו ומטרת חייו, ובצורה בה פותר האמן את בעיותו.

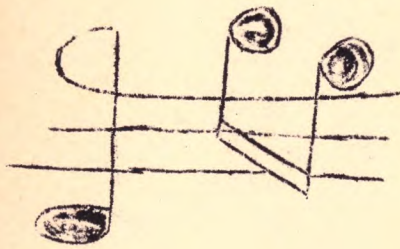
העלילה פותחת ברגע בו מרגיש חננאל, האמן, שאהבתו לנעמי מונעת ממנו להגיע אל המטרה שהגורל הועיד לו, להביא את אמנות נגינתו בכינור לפני העולם הרחב. הוא מרגיש צורך לנתק שני גורמים אלה, ומחליט לברוח. נעמי מבינה את הקונפליקט שנוצר אצלו ומוכנה לתת לו ללכת, ואפילו מקריבה עצמה למענו ונמכרת לספחה, אולם היא מתנה עמו תנאי, כי ישוב אחרי 12 שנה. אצילותה של נעמי, הבנתה את בעיותיו של חננאל, שלמות אהבתה, נכונותה להקריב עצמה ויכלתה לראות את העתיד בעיניים פקוחות וישרות, מודגשות מאד לעומת אנכיותו של חננאל, פחדנותו, המקנותו ואי-יכלתו לעמוד ישר מול נעמי, שהוא רואה בה כבל לשאיפותיו.

חננאל עוזב את ביתו ובדרכו נקלע לפונדק, שם פוגש בפונדקית היפה. פונדקית זו, שאין לה שם מסלה ולפי אגדה המתהלכת בין באי הפונדק, היא קיימת כבר מאות בשנים, אולם קיומה אינו ממשי והיא יפה באמת רק ברגע שמסתכלים בה - פונדקית זו מגלמת את האהבה הרגעית, החולפת, בחייו של חננאל. בגללה הוא שוכח את נעמי, אך אהבת נעמי היא שלמה ונצחית ולכן הוא יחזור אליה ביום 12 השנים.

בינתיים מתפרסם חננאל מאד. הגורל, שנפגש עמו בדמות פושט יד מן הפונדק, מוליכו מחקופה זו בחייו, בה לא היה ידוע לאיש, אל תקופה חדשה זוהרת ורבת חוכן ומתח. באותו זמן מתענה נעמי הנשכחת בעבודתה ובחיייה האפורים והמוטפלים. אולם למרות ההבדל הרב בצורת חיהם הם מתקדמים כאילו על מישור אחד ואלתרמן יוצר רושם זה על ידי הקבלות בין חיי נעמי לחיי חננאל: בזמן שנעמי סוחבת על גבה שק כבד, אך מסרבת להורידו פן לא תוכל להרימו יותר, מרגיש חננאל את הנגינה כמשא כבד ומסרב אף הוא להפסיק פן לא יוכל להמשיך; בעת שנעמי נפבלת בידה אל הקיר, חש חננאל את עצמו כבול על ידי הטכסים הרשמיים הממלאים את חייו; ושניהם יודעים ומרגישים מה הם "עמל אין קץ ואין סכר, בדידות ויסורים ואומץ לב והקרבה" - כפי שמבטא זאת חננאל עצמו.

במשך כל 12 השנים משכיח חננאל מלבו את נעמי. תמונה אחת, המצטיינת ביפיה, מראה את חננאל, הגורל (כעת האימפרטוריו), הפונדקית ומעבידה של נעמי, הנפגשם ביחד, כשלפתע מופיעה נעמי. אולם היא מופיעה רק במחשבתם של הגורל, הפונדקית והמעביד, ואילו חננאל מתעלם ממנה ומסרב לחזור ולהזכר בה, למרות תחנוניה. כלם חשים בה ומקשרים אותה אל מחשבתם, ורק חננאל מרגיש ריקנות ואינו רוצה להתרכז ולחשוב.

כעבור 12 שנה, בערב בו מגיע חננאל לשיא באמנות נגינתו, מזכיר לו הגורל כי עליו לשוב. חננאל, שהחליט להתנזר למען הכינור ולהקדיש לו את חייו, מוכרח עתה לחזור, למרות ההרגשה המלווה אותו, שלא נותר כל קשר ביניהם.

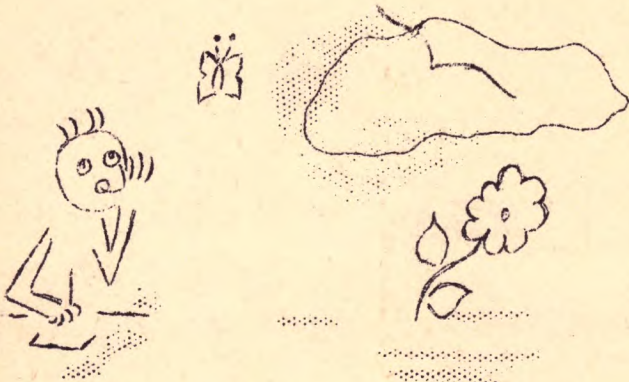

אולם כשהוא מגיע, בניגוד לרצונו ובכפית הגורל, מתגלה נעמי שוב בכל אצילותה. אין היא רוצה לכפות עליו את אהבתה ומתירה את הנדר. חננאל עדין לא גילה שאהבתה של נעמי היתה כה נגינתו. הערב בו חיכתה לשובו היה היא הצלחתו, אך משהתירה לו נדרו באותו לילה, ירד מגדולתו ושב להיות אלמוני בודד. כעבור 12 שנה הוא חוזר מרצונו ומחפש את נעמי והיא נגלית אליו צעירה כפי שעזבה, אולם זוהי רק רוחה, מפני שנעמי מתה ביום בו שחררה אותו. וכך הוא מאבד גם את הנגינה וגם את האהבה. פונדק הרוחות היא הצגה יפה, מהנה ומרשימה, ואני ממליצה לכל מי שלא חזה בה, שלא יחמיצנה ויראה אותה.

אהובה

X-X-X-X-X

הצעירים שבינינו

ש י ר ה א ב י ב

כל שנה האביב
גם יפה גם חביב
הציפורים מתקטטות
למצוא חן לנקבות.

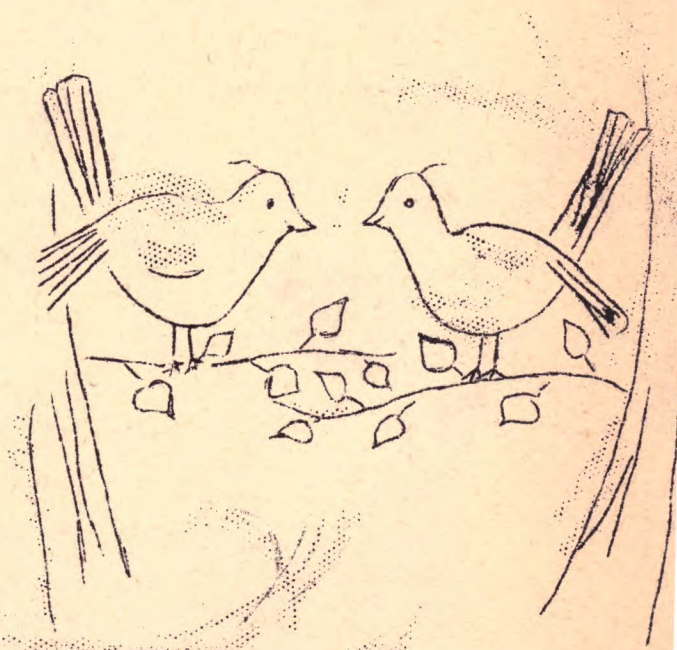
ש י ר ע ל ה א ב י ב

קנים בונים להם הזוגות
מטילים ביצים יפות
ויושבים הם עליהן
ובוקעים גוזליהם.

יעקב (ג')

האביב האביב
מה הבאת פה לזיו?
פרחים צבעוניים
צפורים מצליצים.
באביב נעים, לא חם
גם לפעמים גם
העצים מבלבבים
בחג בחג האביב.
דבורים שמחות שמחות
כי בפרחים מוצאות אבקות
ומה נעים ומה נעים
בפסח באביב.

הלה (ג')

המון המון פריסות שלום לכל החברה, מהיושבת בניכר!!!

רבותי, בהמריאי למעלה למעלה, כאב לבי כשהרגשתי מה אני משאירה מאחורי ועוזבת לשנה שלמה חברה שנתנה את התוכן לחי, משפחה ענפה אשר בחיקה גדלתי וחיותי, קרובים וידידים ואחרונה חביבה - את ארצנו היפה והקטנה - ונישאת אני על עולם אשר נראה כאגדה, כסמוי בערפל, טומן נסתרות בחובו ומבטיח הרבה.

ועתה, רבותי, אפריקה!!! אנו עומדים בשערי היבשת השחורה. איפה, מה אני מדברת, זוהי היבשת הזרקה, האדומה, הכחולה, אבל שחורה - לא ולא. ובאמת כך הוא הדבר. כשרק באנו בשערי בניג, רק נשמנו פעם אחת מאוירה, הוא אויר אפריקה, מיד קפצו עלינו לפתע המון צבעים מצבעים שונים: כחולים, אדומים וצהובים, התערבבו יחדיו, התמזגו והיו כקישוט לירוק - הוא הצבע השולט. לכל מקום אשר תסב אליו את ראשך יראו עיניך הרים גבוהים, שיאים המתרוממים אל על, עטופים יערות כבירים, אשר עין לא ראתה כמותם.

כשנכנס אתה ליער, מיד אופפת אותך מין מסתוריות מוזרה, הנך יוצא כאילו מן המציאות ונכנס לעולם אשר רק בסיפורים שומעים עליו - הוא עולם האגדה. כשבאת במבואות היער, מיד מקדמים אותך ציפורי שיר בניגיתם הערבה. עוד לפני שהספקת להביט כה וכה, רואה אתה שטמנו לך פח והכניסוך לבית כלא אשר לצאת ממנו יקשה עליך. קירות הכלא הם אלפי פרפרים ממינים שונים, סגובונים ויפיים, קלי מעוף ויפי כנפיים: כחולים, אדומים, חומים, אחד בתוך השני - פסים, עצולים, נקודות, עד אשר מרחוק נראה הדבר כשטיח נע בעל אלף גוונים.

כלך המום מגודל היופי הנגלה אליך, הטבע מופיע כאן במלוא עצמתו והדרו ומראה לך את כל נפלאותיו בזה אחר זה, את כל צבעיו הרבים, את עצי האדירים וצפוריו האומרות שירה. כל האויר נמלא שקשוק כנפיים, מחול הפרפרים וזמזומם. הנך קטן וחדל אישים מול הטבע החוסף לפניך את כל יפעתו.

כזה הוא היער. רק פריכים לעת לשמוע ולהבין אותו, ואז יוצאים מלאי רשמים ומוכי סגורים.

אני שוקדת יומם ולילה על לימוד הצרפתית, לוקחת מוטר השכל מספרים עבי כרס ומחלה עיני בניג הזרוע על הארץ. בשעות בין הערביים יורדת אני אל הנהר העצום המסתורע לאורך כל הארץ, רחב ומקסים בהדרו, כלו זרוע איים ובימי חג יכול אתה לראות אלפי חושבים וילידים שטים עם צידה ועושים פיקניק.

מתהלכות הרבה אגדות על המקום מכיון שמרשים הוא מאד ונותן השראה רבה. למטה שטוח הנהר כראי חלק וצלול. על שפת הנהר מתנשא היער האדיר, ומעליו כיהלום וכאבן ספיר נוצצת ושולחת זיקוקים, מתחילה החמה לשקוע ולרדת אל מי יודע לאן. כל השמים נמלאים אודם והופכים לגהינום רותחת של אש, וגם המים, לא עוד מים הם כי אם בליל של צבעים מכל צבעי הקשת אשר בענן. העצים נראים כצל שחור על הרקע האדום החזק, המשתפך והולך לכל רוחב הרקיע.

לאחר שנתקררה קצת דעתה של החמה, הלכו ונהיו הצבעים יותר כהים והפכו לסגולים ואדומים, שקטים ופרוטים כנהר דם על השמים, וכל הארץ חוזה במראה נורא ההוד, המקסים והשקט ביפיו.

על הנהר והנוף סביבו, כפי שאמרתי קודם, מתהלכות אגדות המסופרות מאב לבן אצל האפריקאים. על איזה איש שירד לרחוץ בנהר, ולפתע הופיע קרוקודיל ולעס להנאתו את רגל האיש, ולמחרת מצאו את האיש חי, אך קטוע רגל, וכך הוא מתהלך קטוע רגל עד היום הזה ומבה רגלו אשר נשארה בפי הקרוקודיל.

אני מבקרת לרחוץ בבריכה מאשר בנהר, אמנם אם יקה לי קרוקודיל את הרגל, אולי לא אמות, אך גם לא יהיה לי תענוג גדול לקפץ על רגל אחת.

עוד רבות חשמעו ממני על הכפרים הדלים, על העם האפריקאי, ריקודיו, טכסיו, על ארמון הנטיא (אשר ביקרתי בו פעמיים בקבלות פנים למיניהם), ועוד ועוד, ובינתיים שומעת אני בגולה את סיפורכם מהטיוול ורואה בעליל את כל החבר'ה עם אפים רוכים ולחיים משולהבות. אך מגודל המרחק, איני מטיבה לשמוע על השעורים, שירה בערבי שבת שבודאי היא נאה מאד, ועל כן חייבים אתם לכתוב לי על כל זאת.

שלום לכם לעת עתה וכתבו הרבה, כי צמאה אני למכתבים המגיעים מן המולדת.